

Temaplan Landbruk

Midtre Gauldal kommune

2026 - 2030

Innholdsfortegnelse

Hvorfor landbruksplan?	3
Prosess	3
Veien videre	4
Overordnede føringer.....	4
Nasjonale føringer.....	4
Regionale føringer	6
Lokale føringer	6
Landbrukets bidrag til verdiskapning.....	6
Kommunal landbruksforvaltning.....	7
Samarbeid med landbrukets organisasjoner	7
Lokale bondelag og bonde- og småbrukarlag	7
Skogeierlag.....	7
Landbruksutvalget	8
Beitelag.....	8
Status for landbruket i Midtre Gauldal.....	8
Jordbruk	8
Landbrukseiendommer og jordbruksforetak	8
Husdyrproduksjon	9
Dyrevelferd	10
Bondens nettverk	11
Planteproduksjon	11
Økologisk landbruk.....	11
Utvalgte kulturlandskap (UKL)	12
Jordvern	12
Nydyrking.....	13
Driveplikt	14
Beitenæring	14
Tiltak i beiteområder	15
Rovdyr, tap av husdyr mm.	15
Hjortevilt på innmark	17
Tamrein	17

Skogbruk	18
Gauldalsnettverket	19
JOB:U	19
Klima	20
Miljø	21
Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL).....	21
Regionale miljøtilskudd (RMP)	22
Drenering	22
Rekruttering til landbruket.....	23
Tilleggsnæring.....	23
Lokalmat og turisme	23
Jakt og fiske	23
Inn på Tunet.....	24
Spir.....	24
Mål og tiltak	25
Hovedmål	25
Prioriterte delmål	25

Hvorfor landbruksplan?

Å utforme en landbruksplan er en kommunal oppgave, som inngår i administrasjonens gjøreliste. Tidligere landbruksplan for Midtre Gauldal kommune er fra 2003. Landbruket er i stadig endring, og revidering av en landbruksplan er derfor aktuelt for at planen skal ha en virkning og betydning. Landbruksplanen skal synliggjøre næringen, samt være et styringsverktøy i kommuneplanleggingen. Planen skal føre fram til ulike tiltak som politikerne, administrasjonen og næringen selv skal styre etter.

I møte for utvalget miljø, samfunn og landbruk den 19.01.2023 ble det vedtatt at administrasjonen skal revidere landbruksplanen. I den forbindelse ble prosjektet "Landbruk 2030 i Midtre Gauldal kommune" opprettet, som skal samle næringen for å få et godt kunnskapsgrunnlag for revidering av landbruksplanen. Prosjektet "Landbruk 2030" er innlemmet i planstrategien fra 2024-2027 for Midtre Gauldal kommune. Utarbeidelse av landbruksplanen ble derfor satt i gang i løpet av 2023.

Prosess

Det ble satt ned en styringsgruppe for prosjektet bestående av Kenneth Moe (politisk valgt), Olav Edvin Heggvold (politisk valgt), Steinar Fløttum (representant for landbruk), Olav Erik Løkken (representant for skog), Alf Petter Tenfjord (kommunedirektør), Knut Arne Aasen (Leder for enheten samfunnsutvikling og kultur), Håkon Lien (programleder for Spir), Oline Hoston Nannestad (prosjektleder) og Hanne Staverløkk (intern ressurs). I tillegg har det vært innleid en ekstern konsulent, Anders Haraldsen, i deler av prosjektperioden.

Gjennom prosjektperioden har det blitt arrangert tre samlinger der hele næringen har vært invitert. Samlingene har hatt som mål å inkludere næringen i prosessen, samt å få innspill til arbeidet. På første samling ble det satt ned 6 arbeidsgrupper med ulike fagfelt:

- Areal – ledet av Odd Vårvik
- Jordbruk – ledet av Per Stian Storbekkrønning
- Skogbruk – ledet av Jens Petter Storrø
- Utmark – ledet av Eilif Peder Folstad
- Miljø - ledet av Daniel Sandrød
- Landbruksbasert næringsutvikling - ledet av Eli Figenschow

Gruppene var bestående av 5-6 personer. Hver gruppe leverte et endelig forslag til konkrete tiltak og mål for sitt fagfelt. Dette arbeidet ble benyttet videre som grunnlag for utarbeidelse av tiltaksplan i prosjektet.

Samlingene ellers ble benyttet til å skape interesse og tanker rundt framtida for jordbruket og skogbruket i Midtre Gauldal kommune. Samlingene hadde godt oppmøte med opp mot 70 påmeldte på første samling. I etterkant av salingene og arbeidsgruppene arbeid har Hanne Staverløkk og Oline Hoston Nannestad jobbet fram et forslag til plan med konkrete tiltak. Planen legges ut til høring før endelig ferdigstillelse av planen fattes politisk av kommunestyret.

Veien videre

Oppfølging av landbruksplanen skal skje gjennom målrettede grep som sikrer helhetlig og langsiktig utvikling av landbruksnæringen. Kommunen vil prioritere aktiv bruk av planen i arealforvaltning, næringsutvikling og miljøarbeid. Videre legges det vekt på tydelig ansvar for gjennomføring, jevnlig oppfølging og evaluering av tiltak og bruk av eksisterende virkemidler for å sikre at planens formål blir fulgt opp i praksis.

Planen er en temaplan som skal rulleres hvert 4. år, med årlig oppfølging av handlingsdelen i samråd med næringa (Landbruksutvalget), og jevnlig statusrapportering til politisk nivå.

Overordnede føringer

FN har utviklet 17 bærekraftsmål. Bærekraftsmålene skal legges til grunn for all samfunns- og arealplanlegging i kommunene.

Figur: FNs bærekraftsmål vedtatt i 2015

Nasjonale føringer

Hovedmålene for den norske landbruks- og matpolitikken er å opprettholde et levende landbruk over hele landet, sikre befolkningen tilgang til nok og trygg mat produsert på

norske ressurser, samt øke verdiskapningen basert på en bærekraftig forvaltning av landbruket.

De fire overordnede målene er skissert slik:

- Matsikkerhet og beredskap
- Landbruk over hele landet
- Økt verdiskapning
- Et bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagasser

Begrepet “landbruk” innebærer jordbruk, husdyrhold, hagebruk, skogbruk og bygdenæringer. De overordna retningslinjene for landbrukspolitikken fastsettes gjennom behandling og vedtak av fremlagte meldinger i Stortinget.

- Meld. St. 11 (2023-2024) *Strategi for auka sjølvforsyning av jordbruksvarer og plan for opptrapping av inntektsmogleighetene i jordbruket*
- Meld. St. 6 (2016-2017) *Verdier i vekst – Konkurransedyktig skog- og trenæring*

Det årlige jordbruksoppgjøret fastsetter priser på jordbruksvarer og andre bestemmelser for næringen. Jordbruksoppgjøret skjer ved årlige forhandlinger mellom Staten og jordbruket og føres på grunnlag av Hovedavtalen for jordbruket fra 1950.

Norge er tilsluttet Parisavtalen og har gjennom denne forpliktet seg til å redusere klimagassutslipp. I 2019 inngikk Regjeringen og organisasjonene i jordbruket en klimaavtale. Klimaavtalen er en intensjonsavtale for å arbeide med reduksjon av klimagassutslipp og økning av karbonopptak. Partene forplikter seg til å redusere jordbrukets samla klimagassutslipp med 5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i perioden 2021 – 2030. Parisavtalen og klimaavtalen anerkjenner at jordbruket er sårbart for klimaendringer, og at utslippsreduksjoner skal gjennomføres uten å sette matproduksjonen i fare.

- Meld. St. 13 (2020-2021) *Klimaplan for 2021 – 2030*
- Meld. St. 26 (2023-2024) *Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn*
- Meld. St. 35 (2023-2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av norsk natur. Norsk handlingsplan for naturmangfold.*

I 2023 vedtok sittende regjering en ny jordvernstrategi med skjerpet mål for omdisponering av matjord, og nye tiltak for å nå målet. Målet for omdisponering av dyrka mark er satt til maksimalt 2000 dekar per år, og målet skal nås innen 2030. På bakgrunn av dette ble det i 2024 sendt ut brev fra landbruksministeren til alle kommunene med tema *Matjord og arealplanlegging i kommunane*.

Økologisk produksjon og forbruk:

- Nasjonal strategi for økologisk jordbruk 2018 – 2030

Regionale føringer

Både Statsforvalteren, Fylkeskommunen og Innovasjon Norge har sentrale roller for gjennomføringen av landbruks- og matpolitikken regionalt, blant annet gjennom handlingsplaner og fylkesvise prioriteringer av tilskuddsmidler:

- Regional delplan landbruk for Trøndelag 2026-2037
- Regionalt miljøprogram for jordbruket i Trøndelag 2023-2026

Lokale føringer

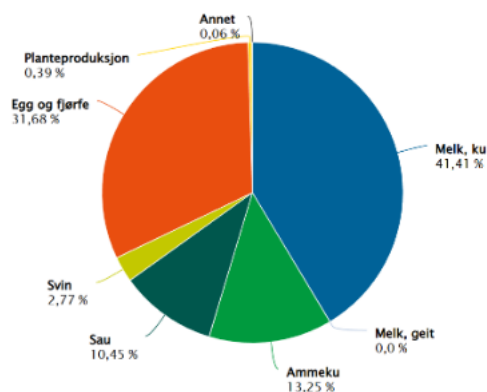
Kommuneplanen for Midtre Gauldal kommune består av en samfunnsdel og arealdel. I kommuneplanens samfunnsdel 2014 – 2030 er det definert 4 fokusområder: *Samfunn, brukere, medarbeidere og økonomi*. Følgende overordnede mål ligger i planen: *Vi skal motivere og legge til rette for videreutvikling av landbruket og landbruksbasert næringsutvikling*. Klima og miljø er også et gjennomgående tema i planen, og kommunen skal hensynta klima og miljø i all kommunal planlegging og aktivitet. Kommuneplanens samfunnsdel er det overordnede styringsverktøyet og legger fundamentet for blant annet handlingsplan med økonomiplan.

Utviklingsstrategi for Midtre Gauldal kommune 2022-2025 med det strategiske målet “Først til framtida” konkretiserer de viktigste innsatsområdene i perioden som skal følges opp for å realisere kommuneplanens samfunnsdel. Midtre Gauldal er omstillingskommune, og et av fokusområdene er å styrke næringsgrunnlaget i kommunen og bidra til både sikring og etablering av nye arbeidsplasser.

Landbrukets bidrag til verdiskapning

I 2023 publiserte SINTEF og Nibio en ny rapport Kunnskapsgrunnlag for trøndersk landbruk. I 2021 hadde Midtre Gauldal 286 landbruksrelaterte sysselsatte, etter at Norsk Kylling la ned slakteriet på Støren. Totalt antall sysselsatte i landbruk og –relatert virksomhet er 794. Andelen av landbruksavhengig sysselsetting i kommunen er dermed 30%, noe som gjør Midtre Gauldal til den 4. mest landbruksavhengige kommunen i Trøndelag. I 2021 var hogstvolumet 48 500 m³.

Totalt er den landbruksbaserte verdiskapningen på 629,3 millioner kroner. Bruttoprodukt i millioner kroner for den jordbruksbaserte primærnæringen var i 2021 på 160,5 millioner kroner.

Verdiskaping per produksjon mill. kroner	
Melk, ku	66,46
Melk, geit	0,00
Ammeku	21,26
Sau	16,77
Svin	4,45
Egg og fjørfe	50,84
Planteproduksjon	0,62
Annet	0,10
Sum	160,50

Kilde: NIBIO rapport, tall fra 2021

Kilde: Nibio, Arealbarometer

Kommunal landbruksforvaltning

I 2026 er det 3,2 årsverk i Midtre Gauldal kommune som jobber med oppgaver knyttet til jord- og skogbruk. Oppgavene er fordelt på 3 faste ansatte og en vikar.

Landbrukskontorets hovedoppgaver er å jobbe aktivt for å opprettholde og videreutvikle landbruksnæringen i kommunen. Blant oppgavene som kommunen utfører er:

- Forvaltning av tilskudd
- Saksbehandling etter jordlova, konsesjonslova og skogbrukslova mm.
- Veiledning i henhold til gjeldende regelverk
- Behandling av skogfundsaker
- Befaring i forbindelse med kommunale kontrolloppgaver
- Oppfølging av dødsbo med landbrukseiendommer etter arveloven §99a
- Oppfølging av bo- og driveplikt på landbrukseiendommer

Samarbeid med landbrukets organisasjoner

Lokale bondelag og bonde- og småbrukarlag

I Midtre Gauldal er det tre lokale bondelag. Soknedal Bondelag, Budal Bondelag og Singsås/Støren Bondelag. Det er også ett lokalt bonde- og småbrukarlag; Fjellbonden Bonde- og småbrukarlag.

Skogeierlag

I Midtre Gauldal er det ett lokallag av Allskog; Midtre Gauldal skogeierlag. Allskog er et samvirkeforetak driftet av skogeiere som omsetter tømmer og tilbyr tjenester i skogbruket.

Landbruksutvalget

Landbruksutvalget i Midtre Gauldal består av lederne i de lokale organisasjonene i landbruket. De tre bondelagene, bonde- og småbrukarlaget og skogeierlaget er representert. Landbrukskontoret er referent for utvalget. Landbruksutvalget har møter etter behov, 4-6 ganger i året. I møtene tas det opp aktuelle saker og tema, og utvalget fungerer også som referansegruppe og høringspart for administrasjonen i ulike saker.

Eksempel på saker er utarbeidelse av retningslinjer og satser for prioritering av lokale tilskuddssatser for SMIL-midlene (Spesielle miljøtiltak i jordbruket). I 2022 fikk kommunen i samarbeid med landbruksutvalget tilsagn på rekruttering- og kompetansehevingsmidler (RK) fra Trøndelag Fylkeskommune til prosjektet "Avlingsøkning for planteproduksjon i Midtre Gauldal kommune, med fokus på høyereliggende områder". Gjennom prosjektet er det arrangert flere fagmøter.

Beitelag

Midtre Gauldal kommune har 7 beitelag.

- Åseldan beitelag og felleshamn
- Endal beitelag
- Gaula Øst beitelag
- Singsås Vestre beitelag
- Almås beitelag
- Soknedal beitelag
- Synnerdalen beitelag

Status for landbruket i Midtre Gauldal

Jordbruk

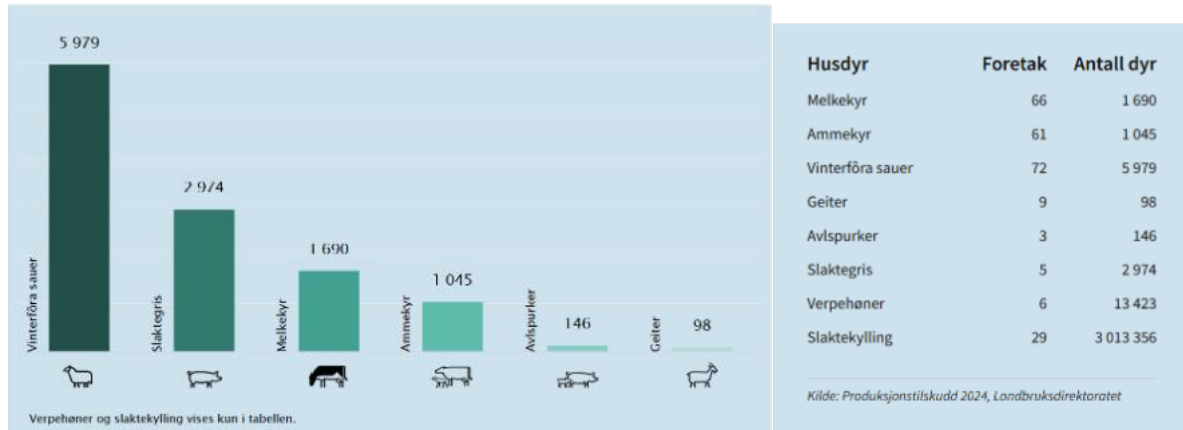
Landbrukseiendommer og jordbruksforetak

Midtre Gauldal er en stor landbrukskommune. I Trøndelag er Midtre Gauldal den 13. største jordbrukskommunen med over 50 000 dekar fulldyrka jordbruksareal. Dette utgjør 2,8% av arealet i kommunen.

I 2025 fikk 257 foretak innvilget produksjonstilskudd for jordbruket. I 2017 var det 262, noe som viser en svak nedgang i antall aktive bruk i kommunen. Kommunen opplever likevel antallet jordbruksforetak som relativt stabilt de siste årene, og det er hvert år flere nye søkere. De største produksjonene er de grasbaserte med en fordeling på 63 melkebruk, 62 bruk med stofekjøttproduksjon og 70 sauebruk. I tillegg driver 31 med fjørfeproduksjon og 3 med gris. 89 foretak selger fôr.

Det er 814 landbrukseiendommer i kommunen, og 31,6% av befolkningen bor på en landbrukseiendom. Det betyr også at om lag 2/3 av landbrukseiendommene ikke lenger drives som selvstendige jordbruksforetak.

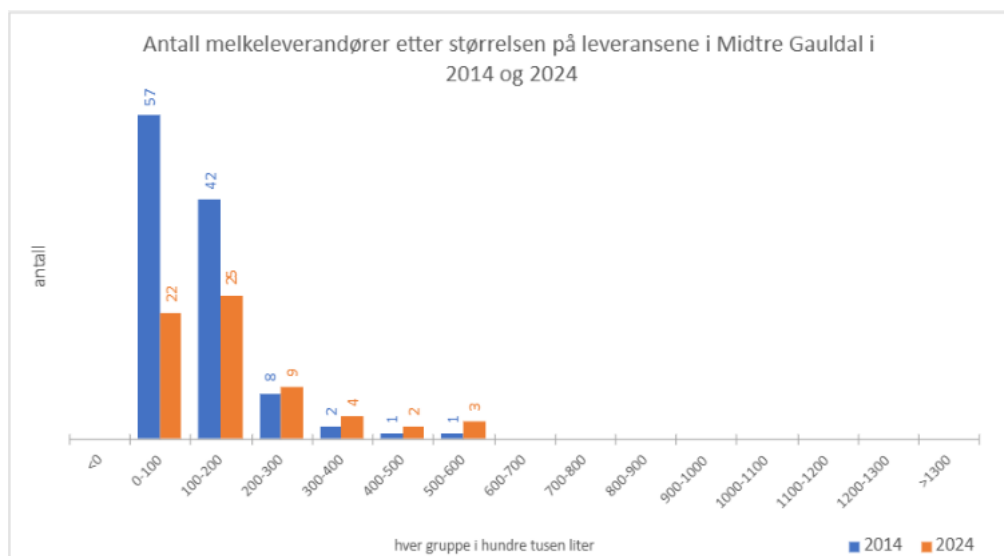
Husdyrproduksjon

Melk

I 2024 var det 1690 melkekyr i kommunen, fordelt på 66 foretak. I 2017 var det 92 foretak som hadde melkekyr. Antall melkebruk i kommunen har dermed gått kraftig ned de siste årene. Foretakene i kommunen disponerer totalt 12 632 093 liter melkekvote. Dette gir en gjennomsnittskvoteproduksjon per produsent på 119 171 liter i 2025. Det er 33 produsenter som fortsatt driver i båsfjøs, noe som utgjør ca. 55% av melkeprodusentene i kommunen.

Figuren under viser utviklingen fra 2014 til 2024 i antall melkeprodusenter. Tabellen er sortert etter leveranse (kvote) hos den enkelte produsent, og viser at det er 35 melkeprodusenter med under 100 000 liter i leveranse som har avviklet drifta de siste 10 årene, fulgt av 17 melkeprodusenter med en leveranse mellom 100 000 og 200 000 liter. Det er likevel fortsatt klart flere produsenter med leveranse mellom 0 og 200 000 liter.

Kilde: Statsforvalteren i Trøndelag, Fakta og tall, Melkeleveranser 2014-2024

Midtre Gauldal er Trøndelags største seterkommune med 31 setre i drift med melkeproduksjon i 2025. Av disse driver 4 også med egen foredling på setra.

Ammeku

I 2024 var det 1066 ammekyr i kommunen, fordelt på 62 foretak. I 2017 var det 57 foretak som hadde ammekyr. Det er 20 produsenter som fortsatt driver i båsfjøs.

Av grafen under ser vi at den totale slakteleveransen fordelt på kg har økt noe, men holdt seg forholdsvis stabil fra 2015 og frem til i dag. Denne statistikken inkluderer storfe i alt.

Småfe

I 2024 var det 5750 søyer i kommunen, fordelt på 72 foretak. I 2017 var det 87 foretak som hadde småfe. Grafen viser en topp på slakteleveranser av småfe i kommunen i 2017, mens det gradvis har svekket seg frem mot 2024 til under nivået i 2015.

Kraftfôrbaserte produksjoner

Slaktekylling er en stor produksjon i kommunen. Dette har sammenheng med at Norsk Kylling hadde kylling-slakteri på Støren. Dette ble flyttet til Orkanger i 2021. I 2024 hadde 27 produsenter slaktekylling. Sommeren 2023 åpnet Norsk Kylling nytt slaktekylling-rugeri på Støren. 3 produsenter har verpehøner og 3 produsenter har gris i større skala.

Slakteleveransene av fjørfe har hatt en solid økning i perioden fra 2015 til 2024, med en økning på nesten 2 000 000 kg. For gris har slakteleveransene hatt en svak nedgang i samme periode.

Dyrevelferd

God dyrevelferd er en bærebjelke for norsk husdyrproduksjon. Kunnskap om dyrevelferd er ferskvare, og både husdyrvitenskapen og husdyrnæringene er dynamiske. Forskning og kunnskapsutvikling har gjennom tiden ført til implementering av nye krav og regelverk. Dyrevelferdsmeldingen (Meld. St. 8 (2024-2025)) er et eksempel på dette.

Mattilsynet utvikler regelverk, fører tilsyn og rettleder virksomheter og personer som eier dyr. Dyrevelferdsloven med tilhørende forskrifter har som formål å fremme god dyrevelferd og respekt for dyrene. Loven regulerer hvordan mennesker skal behandle tamme og villlevende dyr.

Mattilsynet har rutiner for informasjonsutveksling med både landbrukskontoret i kommunen, Statsforvalteren og Landbruksdirektoratet. I de tilfeller der Mattilsynet avdekker alvorlige brudd på dyrevelferdsregelverket skal kommunen varsles og vurdere om vilkår om vanlig jordbruksproduksjon er oppfylt ved behandling av søknad om produksjonstilskudd.

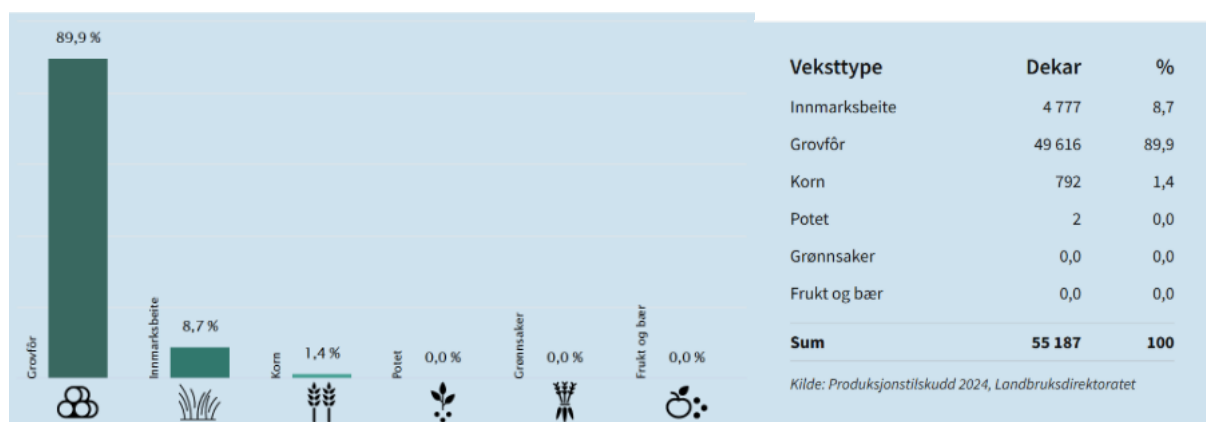
Det er de siste årene registrert få henvendelser fra Mattilsynet til Midtre Gauldal kommune om dyrevelferdssaker på produksjonsdyr i kommunen.

For å sikre god dyre-helse og -velferd er landbruket avhengig av tilgang på veterinærtjenester hele døgnet. Midtre Gauldal kommune har ansvaret for organisering av vakt-distrikt Midtre Gauldal.

Bondens nettverk

Dyrevelferd henger også sammen med bondehelse. Midtre Gauldal har etablert «Bondens nettverk», som skal arbeide for å forebygge psykisk uhelse i landbruket. Nettverket fungerer som et sikkerhetsnett rundt bonden, og består av ulike aktører som vil kunne hente inn riktig kompetanse etter behov og med bondens samtykke om noe skulle oppstå.

Planteproduksjon

Totalt har kommunen 246 planteprodusenter. Grasproduksjon utgjør hovedandelen, men 7 produsenter har korn. Hele kommunen ligger i arealsone 5A. De fleste planteprodusentene driver også med husdyr og produserer fôr til egne dyr og noen selger deler av avlingen i tillegg. Det er i 2025 40 produsenter som kun driver med planteproduksjon for salg.

Økologisk landbruk

I 2025 har Midtre Gauldal 12 plante-produsenter tilknyttet Debios kontrollordning. 4 av disse har også økologisk sau, 3 har økologisk melkeproduksjon og 1 har økologisk ammeku-produksjon.

6,5% av jordbruksarealet som er i drift i kommunen driftes i 2024 som økologisk, ifølge SSB. Andelen økologisk areal i drift har holdt seg relativt stabil de siste årene, men kommunen opplever en lavere interesse for økologisk drift enn tidligere. Årsaken til dette er ikke kjent.

Trøndelag er det fylket med mest økologisk areal i drift med 92 600 dekar i 2024. Dette utgjør 5,7% av alt jordbruksareal i drift i Trøndelag og 22% av alt økologisk areal i landet.

Utvalgte kulturlandskap (UKL)

Midtre Gauldal kommune har et av de nasjonale utvalgte kulturlandskapene i Norge, "Seterdalene i Budalen". Kommunen har ansvaret for å forvalte ordningen og har egne retningslinjer som fastsettes i samråd med samarbeidsgruppa for området. Denne samarbeidsgruppa består av medlemmer fra grunneierne, faglagene, beitelagene, fjellstyre, allmenningsstyrer, kommunen, Statsforvalteren, fylkeskommunen, og nasjonalparkforvalter for nasjonalparkstyret.

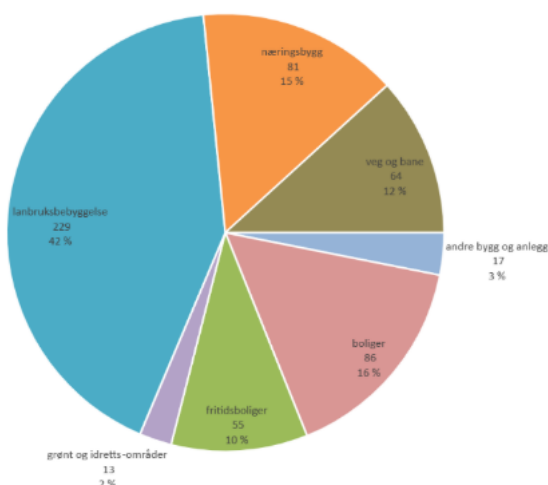
Området består av to landskapsvernområder, deler av nasjonalparken og annet areal som ikke er vernet. Formålet med tilskuddsordningen er å bidra til å sikre verdier knyttet til seterlandskapet, biologisk mangfold, kulturminner og kulturmiljøer, samt å sikre langsiktig skjøtsel og drift. Det kan både søkes om enkelttiltak/investeringstiltak og tilskudd til drift/skjøtsel (tiltak som gjentas årlig, som beiting og seterdrift).

Hovedprioriteten er seter- og beitetilskudd, og praksis er at 60% av tilskuddsrammen avsettes til dette. Andre tiltak det er gitt tilskudd til er blant annet vedlikehold av setervei, seterfjøs, Nofence/Monil og bygninger på Museumssetra, der sistnevnte gjennom ordningen fullfinansieres. Forvaltningsplan for området ble revidert i 2025, og legger sammen med kommunens retningslinjer for tilskudd til utvalgte kulturlandskap føringer for forvaltningen av de økonomiske virkemidlene knyttet til ordningen

Jordvern

Jordvern handler om å bevare dyrka og dyrkbar jord til matproduksjon. Det er kommunen som har hovedansvar for å ivareta jordressursene i henhold til plan- og bygningsloven og jordloven. Nasjonal jordvernstrategi ble sist oppdatert i 2023 med mål om at den årlige omdisponeringen av dyrka jord ikke skal overstige 2.000 dekar innen 2030.

Nedbygd jordbruksareal etter formål mellom 2002 og 2015 i Midtre -Gauldal i dekar og andel av alt areal

Kilde: Statsforvalteren i Trøndelag, Fakta og tall, Nedbygging av dyrkajord 2002-2015

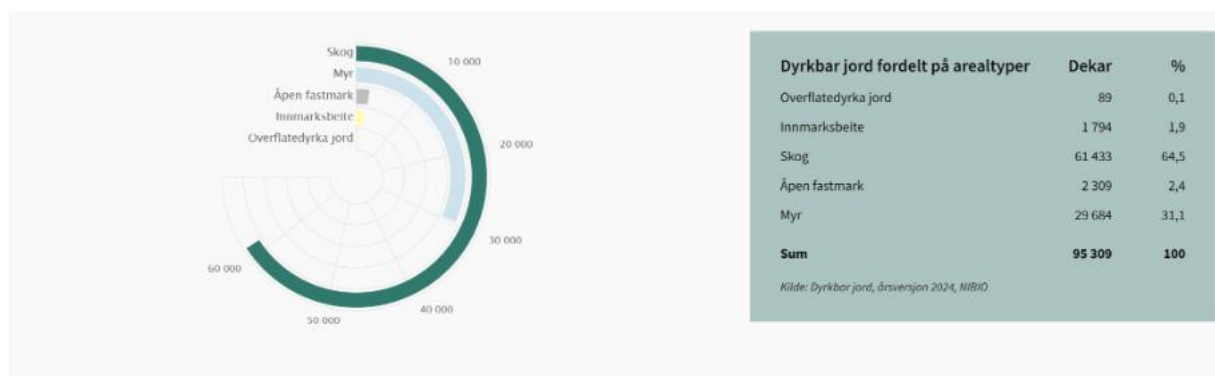
Kakediagrammet viser antall dekar jordbruksareal som er nedbygd mellom 2002 og 2015 i Midtre Gauldal, fordelt på til hvilket formål nedbyggingen har skjedd. Selv om dette er eldre tallmateriale illustrerer det godt at nedbygging skjer på bakgrunn av flere ulike formål, og at man må rette innsats på flere felt for å begrense den.

Landbruksbebyggelse sto for 42% av all nedbygd jordbruksjord i perioden. Det er for så vidt naturlig, fordi landbruksbebyggelsen fortrinnsvis bør ligge på gårdsbruket der det ofte er begrenset med ledig areal som ikke berører jordbruksareal, men det er også en påminnelse om å vurdere plassering nøye med hensynet til jordvern i bakhodet også når det gjelder landbruk.

Nydyrking

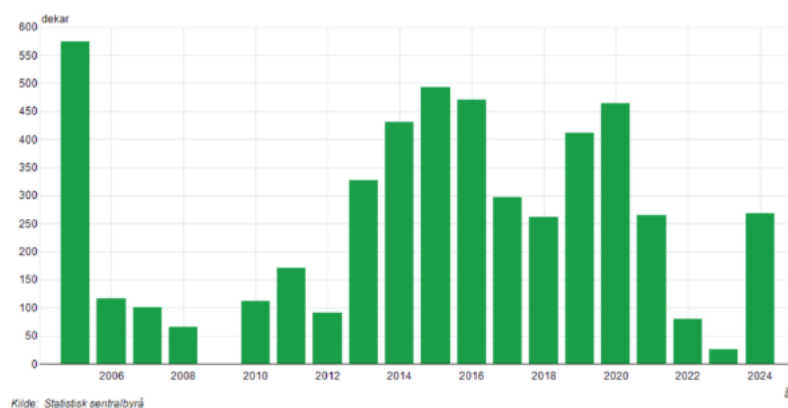
Dyrkbar jord er areal som kan dyrkes opp til å bli fulldyrka jord. Fulldyrka jord er jord som er dyrka til vanlig pløedybde og som kan nyttes til åkervekster eller eng som kan pløyes.

64,5% av arealene som kan dyrkes opp i Midtre Gauldal kommune er i dag registrert som skog. 31,1% av arealene er definert som myr. Nydyrking av myr er ikke tillatt, men det kan gis dispensasjon i særlige tilfeller.

Kilde: Nibio, Arealbarometer

08123: Nydyrking, etter år. Godkjent nydyrka areal (dekar), Midtre Gauldal.

Det ble i 2024 vedtatt en satsning på 1,5 millioner kroner til nydyrkingstilskudd og tiltak og oppfølging av prosjektet Landbruk 2030. 500 000 kroner ble øremerket til opprettelse av nydyrkingsfond i en 3-årig prøveperiode fra 2024 til og med 2026.

I perioden 2005 til 2024 er det totalt godkjent 5023 dekar nydyrka areal i kommunen.

Driveplikt

Det er driveplikt på alt jordbruksareal med fulldyrka jord, overflatedyrka jord og innmarksbeite. Dette følger av jordlovas § 8. Driveplikten gjelder uavhengig av størrelsen på arealet, er personlig og gjelder for alle som eier en eiendom med jordbruksareal, i hele eiertiden. For å oppfylle driveplikten må eieren innen ett år etter å ha overtatt eiendommen enten drive jorda selv eller leie bort jorda til noen andre som vil drive den. Ved bortleie av jord må det foreligge skriftlig leiekontrakt på 10 år om gangen som fører til en driftsmessig god løsning.

Det er et vilkår at jorda sine produksjonsegenskaper blir opprettholdt på en slik måte at arealet kan nyttes til vanlig jordbruksdrift med mulighet for normal avling. Selv om eier har leid bort jorda til andre er det fortsatt eiers ansvar at jorda blir drevet og som vil holdes ansvarlig hvis jorda ikke drives.

I Midtre Gauldal har ikke driveplikten blitt fulgt tilstrekkelig opp fra kommunen sin side. Det er et ressurskrevende arbeid som må følges opp over tid.

Beitenæring

Utmarksbeite er en stor ressurs i kommunen. 172 foretak hadde dyr på utmarksbeite i 2025. 144 av disse er tilknyttet ett av de 7 beitelagene i kommunen.

Beitelag	Antall deltakere		Småfe i utmark (sluppet)		Storfe i utmark (sluppet)	
	2015	2025	2015	2025	2015	2025
Åseldan beitelag og fellehamn	3	2	122	106	41	24
Endal beitelag	22	23	3267	2204	117	402
Budal og Singsås sau og geitalslag	27	-	2995	-	175	-
Soknedal beitelag	57	65	9166	8479	552	1107
Synnerdalen beitelag	33	28	2343	2180	324	314
Gaula Øst beitelag	-	9	-	794	-	306
Singsås Vestre beitelag	-	15	-	1380	-	279
Almås beitelag	-	2	-	0	-	115
SUM	142	144	17269	14453	1208	2536

Kilde: Tilskudd til drift av beitelag (OBB), Midtre Gauldal kommune

Som illustrert i tabellen over har det skjedd en dreining i beitemønster de siste 10 årene. Det er færre småfe og flere storfe på utmarksbeite i kommunen. I 2025 var det 2816 færre småfe og 1328 flere storfe på utmarksbeite enn i 2015. Økningen i antall storfe har flere årsaker, blant annet økte satser i tilskudd for utmarksbeite og utviklingen av elektronisk gjerdeteknologi.

Det er positivt at utmarka benyttes, men det kan også føre til utfordringer når ulike interesser benytter de samme områdene. Det at vi ser en endring med flere storfe på

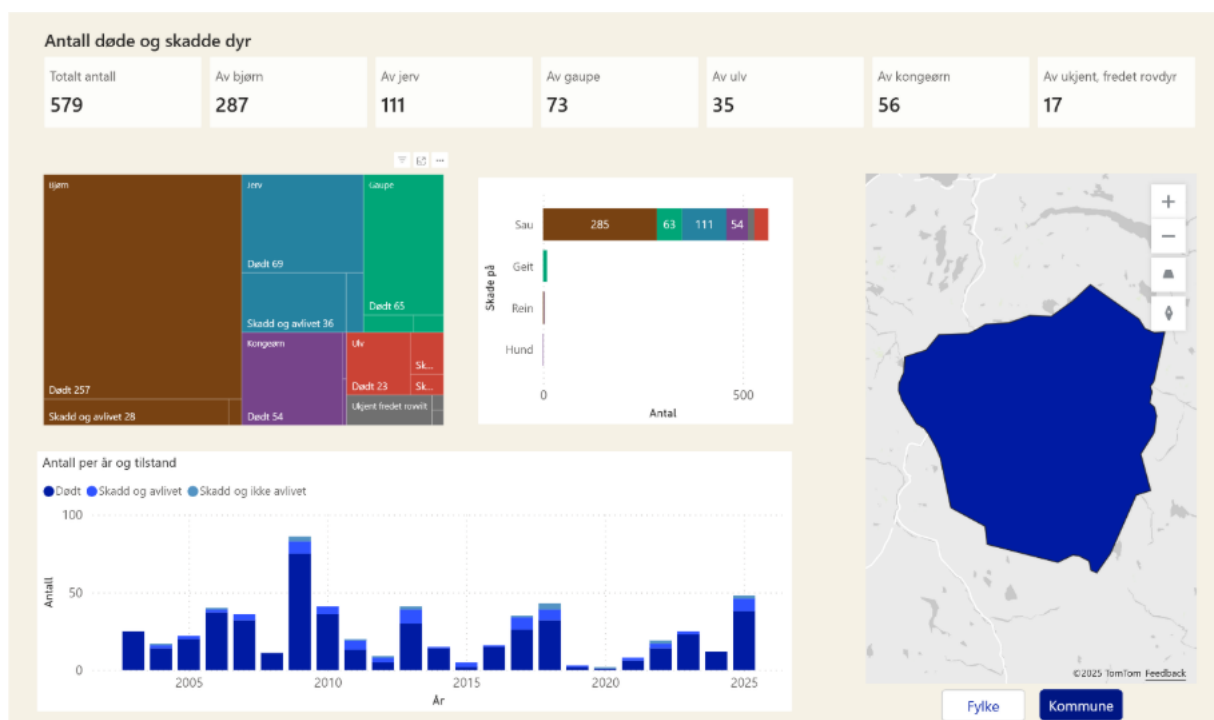
beite i utmarka har også ført til at det registreres flere tilfeller av tråkk-skader, spesielt skader i plantefelt. Flere og større beitedyr har større belastning på vegetasjonen. Kommunen forsøker å bistå med mål om at utmarka skal kunne benyttes på en tilfredsstillende måte for alle parter.

Tiltak i beiteområder

Kommunen forvalter tilskudd gjennom ordningen “Tiltak i beiteområder”. Statsforvalteren fordeler potten med midler til kommunen. Ordningen har som formål å legge til rette for best mulig utnyttelse av beite i utmark og redusere tap av dyr på utmarksbeite, samt fremme fellestiltak i beiteområdene.

De lokale retningslinjene og prioriteringen av tiltak i kommunen fastsettes etter innspill fra beitelag og landbruksutvalget. Midtre Gauldal er en betydelig beite-kommune, med mange beitelag og mange dyr på beite i utmarka. Midlene i ordningen må derfor i hovedsak prioriteres nøye. De siste årene har teknologi som fremmer bruk av utmark til beite og sperregjerder vært prioritert høyest, etter en periode med prioritering av andre tiltak. Som hovedregel skal midlene brukes på fellestiltak i beiteområder, og det kan i tillegg til overnevnte blant annet gis tilskudd til sanke- og skilleanlegg, ferister, bruer, gjeterhytter, saltsteinsautomater mm.

Rovdyr, tap av husdyr mm.

Kilde: Rovbase, Statistikk over skader påført av rovdyr, Midtre Gauldal, 2003-2025

Rovbase presenterer statistikk for skader som er forårsaket av store rovdyr på tamdyr i Norge fra 2003 og fremover, bygd på innmeldte skader som i all hovedsak er verifisert ved undersøkelser på skadestedet utført av Statens naturoppsyn (SNO) eller lokal

rovdyrkontakt. Disse undersøkelsene er en viktig del av beslutningsgrunnlaget når forvaltningsmyndighetene skal vurdere om en skade skal erstattes eller ikke.

Siden 2003 har totalt 579 skader blitt registrert i Midtre Gauldal kommune. Disse dreier seg i all hovedsak om småfe. Det er ikke dokumentert tap eller skade på storfe i perioden.

	Bjørn	Jerv	Gaupe	Ulv	Kongeørn	Ukjent
2003	15	0	6	0	2	2
2004	8	0	8	0	1	0
2005	11	0	10	0	0	1
2006	34	0	4	0	0	2
2007	23	6	7	0	0	0
2008	0	0	6	0	4	1
2009	69	11	4	0	1	1
2010	15	15	6	0	5	0
2011	10	9	0	0	1	0
2012	0	4	0	0	5	0
2013	27	1	0	9	4	0
2014	0	12	0	0	3	0
2015	0	3	0	2	0	0
2016	10	4	0	0	2	0
2017	12	20	0	0	3	0
2018	18	2	1	12	2	8
2019	0	2	0	0	1	0
2020	0	1	1	0	0	0
2021	0	5	1	0	2	0
2022	0	11	3	0	5	0
2023	0	4	5	12	4	0
2024	0	1	2	0	7	2
2025	35	0	9	0	4	0
SUM	287	111	73	35	56	17

Kilde: Rovbase, Statistikk over skader påført av rovdyr, Midtre Gauldal, 2003-2025

Totalt for perioden knyttes flest rovdyrskader til bjørn, jerv og gaupe. De siste årene har det imidlertid ikke blitt dokumentert skader til bjørn på flere år, før i 2025. For ulv er det kun dokumentert skader 4 av årene, i 2013, 2015, 2018 og 2023.

Beitelagene rapporterer hvert år på antall dyr som er sluppet og sanket fra beite.

Tabellen under illustrerer antall småfe som er tapt på beite per år de siste 5 årene* og er basert på innrapporterte tall fra beitelagene selv.

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Åseldan beitelag og fellehamn	3	6	0	2	2	4
Endal beitelag	69	54	69	60 (1)	68 (5)	64

Soknedal beitelag	345	509 (4)	424	379 (2)	310 (4)	415 (8)
Synnerdalen beitelag	63	59	134 (1)	91	71 (1)	60
Gaula Øst beitelag	51	96	65	33	32	91 (1)
Singsås Vestre beitelag	41	69	82 (2)	95	87 (7)	56 (2)
Almås beitelag	0	(1)	0	0	0	0
SUM	572	793 (5)	774 (3)	660 (3)	570 (17)	690 (11)
Småfe (storfe) tapt på beite						

Kilde: Tilskudd til drift av beitelag (OBB), Midtre Gauldal

*Småfe og storfe. Storfe er oppført i parantes i tabellen.

Kommunene Holtålen, Røros, Tydal, Selbu, Trondheim, Melhus, Midtre Gauldal, Rennebu og Oppdal samarbeider om skadefelling på rovvilt. Skadefellings samarbeidet var først organisert som et prosjekt, der formålet var å få til et bedre samarbeid mellom kommunene for å effektivisere skadefelling av bjørn, bedre tilgangen på hunder som egnet seg for felling av bjørn og å organisere en beredskap. I dag er det Holtålen kommune som administrerer samarbeidet, sammen med ei styringsgruppe bestående av en administrativ ressurs fra hver deltakerkommune. Hver av kommunene har tidsbegrensede oppdragsavtaler med fellingslag og fellingsleder.

Skadefellings samarbeidet gjør at det er mulig å ta ut skadegjører før den kommer til Midtre Gauldal, og er en av de viktigste årsakene til at det ikke er dokumentert tatt husdyr av bjørn i kommunen de siste årene, sett bort fra unntaksåret 2025.

Hjortevilt på innmark

Av hjortedyrene er det i hovedsak hjort og rein som kan være et problem på innmark. I enkelte områder i kommunen er dette en utfordring med til dels store beiteskader på eng, særlig utover høsten. Det er gjennomført beitetakst i kommunen både i 2018 og i 2024, og selv om disse ikke har vurdert beitetrykket på innmark taler det totale kunnskapsgrunnlaget for at hjorteviltstammen i Midtre Gauldal ikke er bærekraftig slik beitegrunnlaget er per i dag.

Tamrein

I Midtre Gauldal finnes det ikke et tradisjonelt reinbeitedistrikt med automatisk beiterett. Likevel har det over tid vært rapportert om ulovlig beiting fra tamrein i flere områder, særlig i områder øst for Gaula. At tamrein ferdes inn på jordbrukseiendommer og dyrka mark er et tilbakevendende problem. Dette har skapt debatt om hvem som har rett til arealbruk, og om skade på avlinger og beiteområder. Den såkalte «Trollheimdommen» fra Høyesterett i 1981 slo fast at det ikke er samisk reindriftsrett i området, og som følge av dette kom «Trollheimloven» som regulerer adgangen til å drive reindrift i Meldal, Midtre Gauldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal og Surnadal.

Det betyr at dersom tamrein skal kunne beite i Midtre Gauldal må den som driver reinbruk ha fått offisiell tillatelse via Trollheimloven og reindriftsloven. En slik tillatelse er

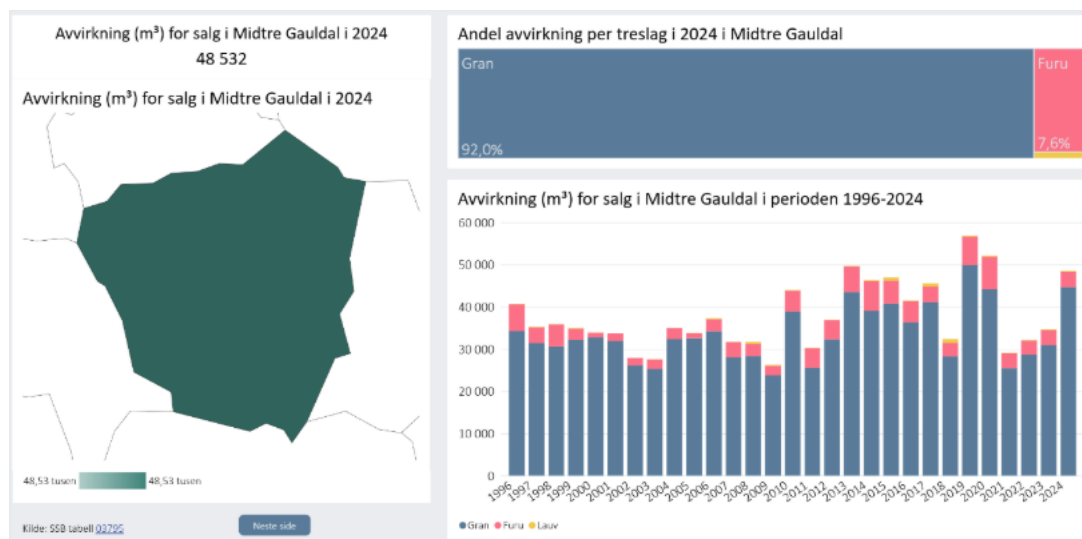
gitt til Trollheimen sijte som har vinterbeite vest for E6 i Soknedal, i og rundt Gynnildfjellet. Dette området utgjør ca. 5% av kommunens areal. Ut over dette finnes det ikke lovlig reinbeiteområder i kommunen.

Kommunen og Statsforvalteren har kontinuerlig dialog om dette. Kommunen er bekymret for summen av belastninger på grunneiere som blir berørt, da dette også har betydelige økonomiske konsekvenser for den enkelte grunneier.

Skogbruk

Norge består omtrent 44% av landarealet av skog, der 61% av dette er produktivt skogareal. I Midtre Gauldal er 763 km² av arealet skogkledt areal, noe som utgjør 4,6% av skogen i Trøndelag.

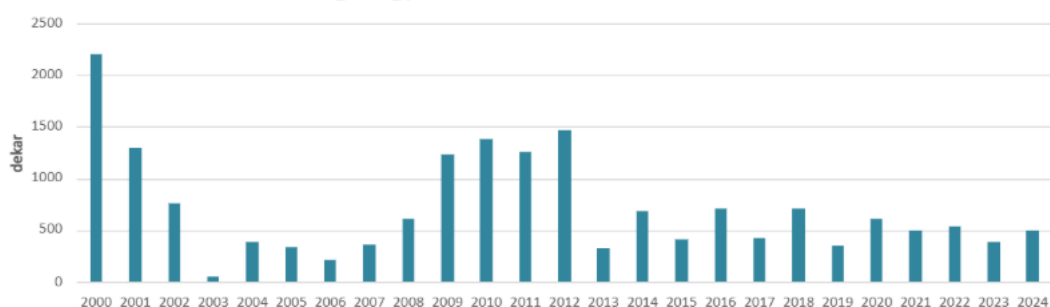
Andelen produktivt skogareal er 480 000 dekar. I 2024 startet arbeidet med å få på plass nye skogbruksplaner med miljøregistrering i kommunen. Dette arbeidet gjøres i samarbeid med Statsforvalteren i Trøndelag, Statskog SF og skogeierorganisasjonene, og ifølge «Framdriftsplan Skogbruksplan 2024-2027 skal ferdigstilling og levering av planprodukter skje i slutten av 2026.

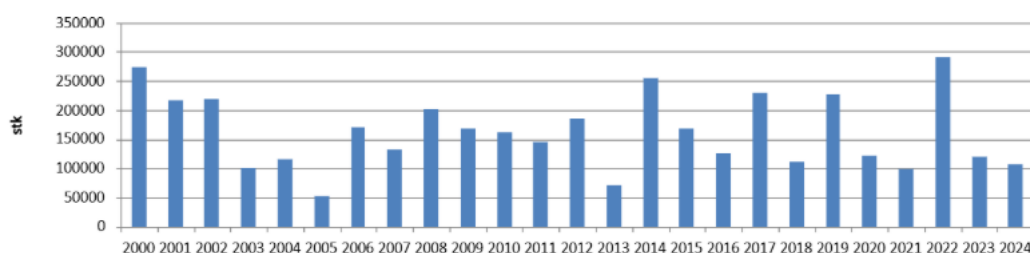
Kilde: Trøndelag i tall, SSB tabell 03795

Midtre Gauldal avvirket i 2024 48 500 kubikk skog, og er den 3. største kommunen i Trøndelag med høyest avvirkning. Førstehandsverdien for skogbruket i kommunen er 38 millioner (skogeiers bruttoverdi på tømmeret), samfunnsverdi er 400 millioner (hele verdikjeden). Hovedsakelig utføres avvirkningen av innleide entreprenører.

Ungskogpleie i 5027 Midtre -Gauldal

Nyplanting i 5027 Midtre -Gauldal

Kilde: Statsforvalteren, Areal og aktivitetsstatistikk i skogbruket i Trøndelag, 2000-2024

Aktiviteten i skogbruket henger sammen med flere faktorer, men den viktigste enkeltfaktoren er knyttet til aktørenes aktivitet i kommunen. Når det gjelder ungskogpleie bør vi oppnå mellom 1.500 og 2.000 dekar med ungskogpleie hvert år. Statistikken viser at vi ligger langt under dette, og dermed at produksjonspotensialet ikke utnyttes.

Gauldalsnettverket

Midtre Gauldal, Røros, Holtålen, Melhus, Rennebu og Oppdal står sammen i skognettverket Gauldalsnettverket, som ble opprettet blant annet for å styrke skogregionene faglig. Fra 2020 overtok kommunene ansvaret for søknadsbehandling, utbetaling og oppfølging av tilskuddsordningene fra Statsforvalteren, den gang Fylkesmannen. Det interkommunale samarbeidet gjør at kommunene gjennom Gauldalsnettverket får større overføringer, og de har derfor felles rammer og vilkår for tilskudd til landbruksvei og skogsdrift. Formålet er å sørge for økt aktivitet og verdiskapning i skogbruket.

JOB:U

JOB:U er et sommerjobbtilbud i regi av Skogselskapet og Velg Skog for unge mellom 15 og 25 år. Hovedoppgavene er ungskogpleie og noe linjerydding. I Trøndelag er det JOB:U-aktivitet i flere kommuner, blant annet i Gauldalsregionen (Midtre Gauldal, Melhus og Rennebu). Målet er å øke interessen for skogbruket og rekruttere flere unge til skogfaget.

Klima

Landbruket er en naturbasert næring der klima påvirker produksjonen, og endringer i klima vil ha store effekter på den globale matproduksjonen. Høyere temperatur, ekstremvær og økt nedbør er noen av konsekvensene av klimaendringene i Norge. Fordi klimaendringene i stor grad påvirker landbruket direkte er det viktig å være godt rustet for et klima i endring.

All landbruksproduksjon starter med fotosyntesen. Alle organismer er avhengige av å forbrenne organisk materiale for å eksistere. Prosessen går ut på at karbondioksid (CO₂) og vann (H₂O) omdannes til glukose og oksygen ved hjelp av energi fra sollys. Denne prosessen skjer i bladene på grønne planter, hvor de fanger opp karbondioksid fra luften og henter vann fra bakken.

Jordbruksaktivitet, og særlig husdyrhold, er biologiske prosesser som gir utslipp av klimagasser, hovedsakelig i form av metan og lystgass. Landbruket spiller en sentral rolle i møte med klimaendringene, både som utsatt næring og som en del av løsningen. I Midtre Gauldal kommune er klimagassutslippene per 2023 beregnet til å være 63 095,1 tonn CO₂-ekvivalenter, og av dette står jordbruket for 34 204,9 tonn CO₂-ekvivalenter.

Landbrukets klimaplan er en videreføring av klimaavtalen mellom jordbruket og regjeringen som ble inngått i 2019 og forplikter partene til å redusere jordbrukets samla klimagassutslipp med 5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter innen 2030. Planen er en felles plan for en samlet næring og legger vekt på at det skal være mulig å oppnå jordbrukets klimaforpliktelse uten å kutte i matproduksjonen.

Klimaplanen har følgende 9 satsningsområder:

1. Klimakalkulator og klimarådgivning
2. Avl og friskere husdyr
3. Klimavennlig fôring
4. Fremtidsrettet agronomi
5. Fossilfri maskinpark
6. Fossilfri oppvarming
7. Husdyrgjødsel i biogassanlegg

8. Jorda som karbonlager og arealbruk
9. Klimarisiko og klimatilpasning

Regjeringen lanserte nylig *Regjeringens klimastatus og -plan*, som oppsummerer nasjonale klimastrategier fram mot 2030 og 2050. Her blir landbruket trukket fram som en sektor med egne klima- og miljøtiltak, blant annet gjennom styrket finansiering av klimatiltak i jordbruket gjennom jordbruksavtalen.

Miljø

Landbruket har stor betydning for naturmiljø, kulturlandskap og biologisk mangfold. Aktiv jordbruksdrift bidrar til å holde landskapet åpent, ivareta kulturhistoriske verdier og sikre leveområder for en rekke arter. Samtidig kan landbruksaktivitet påvirke miljøet gjennom avrenning til vassdrag, utslipp til luft og belastning på jordressurser. Landbrukets miljøinnsats reguleres av flere lover og forskrifter.

Vannforskriften stiller krav til tilstand og forvaltning av vannforekomster. God vannforvaltning er avgjørende for å sikre god økologisk og kjemisk tilstand i vassdrag, i tråd med vannforskriften og regionale vannforvaltningsplaner. For landbruket betyr dette at avrenning fra landbruket må begrenses slik at vannforekomstene ikke forringes. Tiltak kan omfatte kantsoner mot vassdrag, erosjonsforebygging, endret jordarbeiding og redusert gjødselbruk. I Midtre Gauldal er flere bekker og elver påvirket negativt av landbruket gjennom blant annet fjerning av naturlig vegetasjon mot vassdrag, bekkelukkinger, erosjon og avrenning. Vannforskriften setter rammene for hvordan landbruket må forholde seg til vannmiljøet, og gir både plikter og muligheter i form av tilskudd til miljøtiltak.

Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)

Formålet med ordningen er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensning fra jordbruket, ut over det som kan forventes av vanlig jordbruksdrift. Det er en statlig ordning som forvaltes av kommunen med mål om å balansere jordbruksproduksjon med hensyn til natur og miljø.

Tilskuddet gir økonomisk støtte til en rekke tiltak, blant annet som reduserer avrenning av næringsstoffer og jord til vassdrag, bevarer biologisk mangfold, skjøtter kulturlandskap og forebygger erosjon og jordforringelse. Midlene brukes målrettet i tråd med nasjonale og lokale miljømål og retningslinjer. De lokale retningslinjene revideres årlig for å sikre en målrettet bruk. Landbruksutvalget gis anledning til å komme med innspill i dette arbeidet.

De siste årene har kommunen innvilget SMIL-tilskudd for mellom 600.000 – 1.000.000 kroner årlig. De mest brukte tiltakene er hydrotekniske anlegg, rydding, inngjerding og

istandsetting av gammel kulturmark, restaurering av verneverdige bygninger og fjerning av piggtråd.

Regionale miljøtilskudd (RMP)

Regionalt miljøprogram er en tilskuddsordning som forvaltes av Statsforvalteren. Hvert fylke har et eget miljøprogram med et utvalg miljøtiltak du kan få tilskudd for å utføre. Det er Statsforvalteren i Trøndelag som utarbeider det regionale miljøprogrammet for Trøndelag etter egen forskrift. Kommunene får tildelt midler og har ansvar for saksbehandlingen.

Formålet med miljøtilskudd til jordbruket er å bidra til å ivareta jordbrukets kulturlandskap, biologisk mangfold, kulturmiljøer og -minner, samt å øke tilgjengeligheten i jordbrukslandskapet. Det er også et mål å redusere bruk av plantevernmidler og å redusere utslipp til luft og avrenning til vann.

I 2025 ble det utbetalt RMP-tilskudd til 154 søkere i Midtre Gauldal. De mest brukte ordningene er «Drift av bratt areal», «Beiting eller slått av verdifulle jordbrukslandskap i innmark», «Skjøtsel av biologisk verdifulle arealer» og «Miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel». Kommunen har også et høyt antall aktive setre som også mottar tilskudd til «Drift av seter».

Drenering

Godt drenert jord er positivt for vannkvaliteten, og vil bidra til å hindre erosjon og overflateavrenning av næringsstoffer til vassdrag. Det fører til bedre avling, mindre risiko for jordpakking og lavere utslipp av lystgass.

Tilskudd til drenering ble etablert i 2013, og det er kommunen som behandler søknadene innenfor tildelt økonomisk ramme. Det gis tilskudd til drenering av tidligere drenert eller planert jordbruksareal med en sats per dekar på 4000 kroner for systematisk grøfting, profilering og omgraving eller 61 kroner per løpemeter grøft, begrenset til 4000 kroner per dekar, for usystematisk grøfting. Denne satsen økte fra 2000 kroner per dekar i 2023.

Sett bort fra 2021 har Midtre Gauldal innvilget tilskudd til drenering for mellom 200.000 og 600.000 kroner årlig, men med stor variasjon mellom årene illustrert i tabellen under.

At tilskuddssatsen per dekar økte i andre halvdel av 2023 har innvirkning på summene, men også andre forhold i og rundt landbruket påvirker antall søknader og størrelsen på prosjektene mellom år.

Tilskudd til drenering - Totale tilsagn per år for ordningen i Midtre Gauldal kommune			
År	Totale tilsagn i kroner	Antall søkere per år	Ca. antall dekar (gitt en sats på hhv. 2500 og 4000 kr/da)*
2021	26 500	1	11

2022	382 068	13	153
2023	192 040	10	77
2024	338 045	10	85
2025	576 971	15	144

*Satsen økte fra 2500 til 4000 kroner per dekar 1. juli 2023. Det er derfor brukt 2500 kroner for 2021-2023 og 4000 kroner for 2024-2025.

Rekruttering til landbruket

Som landbrukskommune er Midtre Gauldal avhengige av rekruttering. Kommunen etterstreber å være en god sparringspartner for landbruket, spesielt nye bønder. Gjennom fagorganisasjonene og landbruksutvalget legges det også til rette for, og gjennomføres, flere aktiviteter rettet mot barn og unge. Det er viktig at disse arenaene prioriteres og at det tilrettelegges for aktivitet som styrker rekrutteringen til landbruket også fremover.

Tilleggsnæring

I Midtre Gauldal har flere av primærprodusentene ulike tilleggsnæringer tilknyttet gården. En tilleggsnæring defineres som en næring utenom den ordinære gårdsdrifta, men som er basert på de ressursene gården har tilgjengelig. I Midtre Gauldal finnes det tilleggsnæringer blant annet innenfor jakt og fiske, lokalmat, overnatting, opplevelser og leiekjøring.

Lokalmat og turisme

Midtre Gauldal har rike landbruks- og mattradisjoner, og det finnes flere tilbydere av lokal mat- og drikkeproduksjon. Flere seterbrukere foredler og selger produkter som rømme, skjørost, smør og gøbb (gomme). I tillegg finnes flere lokale mat- og drikkeprodusenter og serveringslokaler, som Mersmak, Hogna Brygg, Gammeltunet Hanshus, Storstuu Winsnes og Storbekkøya museumsseter. «Mett i Gauldaln» er et lokalmatsamarbeid som favner mye av det Midtre Gauldal har å by på når det gjelder mat og reiseliv.

Jakt og fiske

Lakseelva Gaula er det største, uregulerte vassdraget i Trøndelag, og har vært blant de fem beste i landet hvert år. Årlig fanges mellom 20 og 35 tonn laks i vassdraget. På Gauldalsporten på Støren ligger nasjonalt besøkssenter for villaks som hadde offisiell åpning høsten 2025. Senteret er et av fire slike besøkssenter i landet, autorisert av Miljødirektoratet. Her finnes det blant annet en utstilling som viser alt fra laksens anatomi til dens leveområder. Gaula lokker årlig laksefiskere fra hele verden til Midtre Gauldal og bidrar til verdiskapning for lokalt næringsliv.

Midtre Gauldal byr også på mange jaktbare arter og flott jaktterreng. Det jaktes både på småvilt som rype, hare, skogsfugl og rådyr og storvilt som elg og hjort. Kommunen setter mål og retningslinjer for hjortviltforvaltningen, der formålet er å skape robuste hjorteviltbestander. Kommunen er organisert i 54 jaktfelt i 9 bestandsplaner, og det investeres flere tusen jegerdager i elg- og hjortejakt hvert år. Elg- og hjortekjøttet som tas ut av skogene i kommunen tilsvarer omtrent 130.000 kjøttmiddager hvert år.

Forollhogna nasjonalpark byr på flotte naturopplevelser, og er det nordligste villreinområdet i Norge. Bevaring av villreinen er et av formålene med opprettelsen av Forollhogna nasjonalpark. For å regulere bestanden foregår det villreinjakt fra 20. august til 20. september, noe som er viktig for de som bor i fjellbygdene og et bidrag til lokal verdiskapning.

Inn på Tunet

I Midtre Gauldal har vi ett foretak som er registrert som Inn på Tunet-gård. Nord Solem gård i Soknedal tilbyr tilrettelagte aktiviteter for alle aldersgrupper og funksjonsvariasjoner, blant annet avlastning, ferieleir, praktiske skoledager og støttekontakttilbud. Gården er også godkjent 4H-gård.

Spir

Etter at Norsk kylling la ned slakteriet på Støren har Midtre Gauldal fått status som omstillingskommune fra 2022-2027. Omstillingsprosjektet Spir skal bidra til å øke attraktiviteten til kommunen og stimulere til fortsatt næringsliv og bolyst. Som omstillingskommune er utvikling, kompetanseheving og muligheter for oppstart av tilleggsnæringer i jord- og skogbruket aktuelle tiltak man kan søke tilskudd til gjennom Spir.

Mål og tiltak

Hovedmål

Midtre Gauldal kommune er en landbrukskommune med fremoverlente jord- og skogeiere og bærekraftig produksjon som gir grunnlag for verdiskapning og bosetting.

Prioriterte delmål

Delmål 1 Areal og landbrukseiendommer

Kommunen skal sikre en langsiktig og bærekraftig forvaltning av landbruksarealene gjennom et sterkt jordvern og en arealplanlegging som prioriterer matproduksjon. Det skal legges til rette for aktive landbrukseiendommer med gode driftsenheter, helhetlig ressursutnyttelse og stabil eiendomsstruktur.

Fokusområde	Tiltak	Når	Ansvar
Jord i hevd	Videreføre kommunalt tilskudd til nydyrking	Fortløpende	
	Følge opp driveplikten, herunder jordleieavtaler på all utleid jord	Fortløpende Prosjekt	
	Utarbeide en oversikt over hvem som driver hvilket areal, også i seterdalene	2027	
	Følge opp og styrke forebyggende tiltak ved tamrein på innmark for å sikre trygg og forutsigbar jordbruksdrift	Fortløpende	
Sterkt jordvern	Utarbeide jordvernstrategi	2027-2028	
	Prioritere landbruk i arealplanlegging	Fortløpende	
	Føre en streng praksis for omdisponering av dyrka og dyrkbar jord	Fortløpende	
	Boplikten på landbrukseiendommer skal praktiseres strengt. Oppmuntre til fast bosetting på landbrukseiendommer	Fortløpende	

Bosetting på landbrukseiendommer			
	Utarbeide retningslinjer for saksbehandling (konsesjon, boplikt, fradeling mm.)	2027	
Stimulere til bosetting utenfor jordbruksområdene	Kårbolig eller våningshus skal ikke fradeles der det er fare for driftsulemper, eller der det vil oppstå landbrukseiendom uten beboelig våningshus	Fortløpende	

Delmål 2 Jordbruk

Kommunen skal legge til rette for et kunnskapsbasert og bærekraftig jordbruk med god agronomisk praksis. Det skal arbeides aktivt med rekruttering, beredskap, effektiv ressursbruk og kompetanseheving for å sikre langsiktig matproduksjon og lønnsom drift.

Fokusområde	Tiltak	Når	Ansvar
Agronomi	Opprettholde aktivitet i landbruksutvalget inkl. fagmøter og prosjekt	Fortløpende	
	Fortsette å yte årlig støtte til Norsk landbruksrådgivning	Årlig	
Rekruttering	Bidra til rekruttering gjennom god rådgivning og informasjon, og ha fokus på neste generasjon	Fortløpende	
	Utarbeide og benytte flere informasjonskanaler for å nå ut til flere	Fortløpende	
Styrke beredskapen for bonde og dyr	Opprettholde dialog med veterinærene og være i forkant når nye avtaler skal inngås	Fortløpende	
	Søke om stimuleringstilskudd i samråd med veterinærene	Årlig	
	Videreføre Bondens nettverk	Fortløpende	
Omdømme	Markedsføre Midtre Gauldal som landbrukskommune	Fortløpende	

Delmål 3 Skogbruk

Kommunen skal legge til rette for et aktivt og bærekraftig skogbruk som gir grunnlag for verdiskaping og klimabidrag, samtidig som hensynet til biologisk mangfold og landskap ivaretas. Det skal sikres god foryngelse, økt bruk av trevirke og god infrastruktur for drift.

Fokusområde	Tiltak	Når	Ansvar
Økt kompetanse og oppmerksomhet i skogbruket	Synliggjøre gevinster og muligheter ved aktiv drift av skogen	Fortløpende	
	Tilrettelegge for rådgivning og kurs	Fortløpende	
	Tilrettelegge for sommerjobb for ungdom i skogbruket	Årlig	
Måltrettet bruk av fond og tilskudd	Revidere ramme og satser for tilskudd, og stimulere til gjennomføring av prioriterte tiltak	Fortløpende	
Funksjonelt veinett	Utarbeide og oppdatere planer for et sammenhengende skogsbilveinett, herunder kartlegge og stimulere til utbedring av flaskehalser	2027	
Øke verdiskapningen i skogbruket	Aktivt promotere til ungskogpleie gjennom oppsøkende virksomhet og oppfølging av skogeiere	Fortløpende	

Delmål 4 Klima og miljø

Kommunen skal legge til rette for et klimavennlig og miljømessig bærekraftig landbruk gjennom tiltak som reduserer klimagassutslipp, styrker karbonbinding i jord og sikrer god forvaltning av jord, vann og biologisk mangfold.

Det skal arbeides aktivt med klimatilpasning, herunder drenering og håndtering av ekstremvær. Beitebruk og seterdrift skal stimuleres som viktige tiltak for å ivareta kulturlandskap og naturmangfold.

Fokusområde	Tiltak	Når	Ansvar
	Tilrettelegge for levering av gjødsel til biogassanlegg	Fortløpende	

Redusere utslipp av klimagasser fra landbruket og klimatilpasning	Prioritere bruken av SMIL-midler og informere om mulighetene	Fortløpende	
	Stimulere til og informere om dreneringstilskudd med mål om å øke dreneringsaktiviteten	Fortløpende	
Avfallshåndtering	Jobbe for en stabil og forutsigbar løsning for levering av landbruksplast	Fortløpende	
Kompetanse og ressursutnyttelse	Løfte relevante problemstillinger i fagmøter og øke kompetansen rundt optimal utnytting av ressursene i kommunen	Fortløpende	

Delmål 5 Utmark

Kommunen skal legge til rette for en bærekraftig og aktiv bruk av utmarksressursene som grunnlag for beite, skogbruk og tilleggsnæringer. Det skal arbeides for økt beitebruk, redusert gjengroing og god tilgjengelighet til utmarksområder. Forvaltningen skal ivareta naturmangfold, friluftsliv og kulturverdier, samtidig som utmarka bidrar til verdiskaping og grunnlag for seterdrift.

Fokusområde	Tiltak	Når	Ansvar
Konfliktfri utnytting av beiteressursen	Revidere beitebruksplan	2027	
	Utarbeide gjerdeveileder	2027	
	Gjennomføre beite-taksering	2027-2028	
Opprettholde setring og beitebruk i kommunen	Unngå nedbygging eller fragmentering av beiteområder	Fortløpende	
	Tiltak for rovviltforvaltning der det er en utfordring	Fortløpende	
	Legge til rette for informasjon og erfaringsdeling gjennom fagmøter, og fokusere på seterdrift og beitebruk som en viktig verdi i kommunen	Fortløpende	

Styrke beitelagene	Gjennomføre dialogmøter med beitelagene årlig	Årlig	
--------------------	---	-------	--

Delmål 6 Landbruksnæring

Kommunen skal legge til rette for en framtidsrettet og lønnsom landbruksnæring basert på bærekraftig ressursutnyttelse. Det skal stimuleres til økt verdiskaping gjennom effektiv drift, tilleggsnæringer og lokal foredling. Videre skal kommunen bidra til rekruttering, kompetanseheving og gode rammevilkår som sikrer aktive bruk og levende bygder.

Fokusområde	Tiltak	Når	Ansvar
Energi	Koble landbruket på utviklingen, og synliggjøre mulighetene som finnes på hver enkelt gård	Fortløpende	
Lokalmatproduksjon	Tilrettelegge for tilgang på kompetanse og samarbeid med mål om mer lokal foredling	Fortløpende	
Inn på Tunet	Opprette dialog om mulighetene i Inn på Tunet med mål om en mer forutsigbar utnyttelse av ressursen	Fortløpende	
Landbruksturisme	Bidra til at landbrukets mangfoldige kvaliteter på jorda og i vannet synliggjøres og tas i bruk på en forsvarlig måte	Fortløpende	